

ABDUL RAZZAQ JUMAAH AYYED

Redefining War Novels:

A Psychological Approach with Reference to Pat Barker's Novels

(Redefinind romanele de război: o abordare psihologică cu referire la romanele lui Pat Barker)

REZUMAT

Primul război mondial, care a avut loc între 1914 și 1918, nu a început să fie analizat, gândit și interpretat așa cum ar trebui să fie, pentru că în 1939, la două decenii distanță, a început un alt război mai teribil. În cei 20 de ani de pace, au fost ridicate monumentele pentru ca aminti de milioanele de oameni căzuți pe câmpurile de luptă, au fost scrise și publicate amintiri, iar în podurile a milioane de case, în cuferे îngropate și prăfuite au fost păstrate comorile prețioase – jurnale de campanie, fotografiile, obiecte militare. Izbucnirea unui nou război, cu o violență infinit mai mare decât cea a Marelui Război, l-a plasat într-un con de umbră. În cei șase ani de luptă acerbă, cel de-al doilea război mondial a lăsat zeci de milioane de morți, distrugând destine, ridicând perdele și înființând dictatori, marcând politica și relațiile internaționale din deceniile următoare. Suferințele profunde lăsate pe obrazul vechiului continent nu au fost șterse încă.

Memoria colectivă a comemorat, sărbătorit și marcat cu precizie saltul în ani de la încheierea acestui conflict. Au fost ridicate zeci de mii de lucrări memoriale de război; Parisul este plin de plăci comemorative în locuri unde membrii Rezistenței au fost uciși de germani. Acesta este modul în care istoricul francez Pierre Nora a denunțat curajul acestui cult de a marca trecutul, calificându-l drept bulimie comemorativă. Pe măsură ce supraviețuitorii și patimile dispăreau de-a lungul timpului, Primul Război Mondial al cărui centenar era la orizont, a reapărut în atelierele istoricului. Din păcate, toți cei care au luat parte la Marele Război au murit. Gheorghe Pănculescu, ultimul participant român la Marele Război, a decedat în 2007, Lazarel Ponticelli, veteranul francez al anilor 1914-1918, a murit în 2008, iar ultimul combatant britanic al celui de-al doilea război mondial, Henry Patch, a murit în 2009. Acest context a permis ca evenimentul să fie revăzut și vizualizat dintr-o altă perspectivă.

La un secol după semnarea păcii și în pofida multelor conflicte care au urmat și uneori l-au depășit, războiul din 1914-1918 rămâne Marele Război, așa cum l-au numit contemporanii din 1915. Comemorarea centenarului se manifestă, editorial, printr-un aflux fără precedent de publicații care reamintește relația privilegiată pe care a avut-o întotdeauna Marele Război cu

cuvântul scris. Acest lucru este evidențiat de producția excepțională de texte, la care s-a adăugat proliferarea neîntreruptă a comentariilor. Atenția bruscă acordată de mass-media operelor științifice (dicționare, enciclopedii, monografii) evidențiază fertilitatea cercetării științifice pe această temă, în special în domeniul științelor umane. Studii referitoare la Primul Război Mondial, așa cum au fost desemnate de taxonomia anglo-americană, continuă să înflorească și trec printr-un proces de reînnoire care nu se datorează numai efectului comemorativ.

În acest context particular, am fost interesați de partea literară a întrebării, care propune studierea războiului ca subiect. Este clar că studiul relației „literatură și război” trece cu mult peste cadrul unei teme înscrise în istoria literară, pentru a constitui un câmp critic specific. Aria de cuprindere și diversitatea textelor generate de primul război mondial au dus la discuția despre o „literatură de război” mai degrabă decât literatură militară sau istorică. O scriere despre război este ține de „literatură” sau este un document? Și ce statut trebuie dat acestei mase de scrieri? Vom vedea că aceste întrebări au stârnit jena atât a istoricilor, cât și a criticilor literari. Se pare că „scrierile Marelui Război” nu coincid întotdeauna cu granițele alocate literaturii, care fluctuează ele însele cu schimbările culturale.

Au existat întotdeauna victime psihologice ale războiului, dar numai după primul război mondial, știința medicală a început să o înțeleagă și să încerce diagnozele adecvate pe care le cunoaștem astăzi. În timpul războiului se credea că „șocul exploziei” or „nevroza de război” se reduce la impactul fizic al exploziei dispozitivului militar.

Mai târziu, s-a descoperit natura emoțională a cauzelor, cum ar fi campania din prima linie a frontului, iminența morții, sau momentele în care un prieten apropiat (sau un inamic) a avut un sfârșit violent. Simptomele au fost împărtășite de toți soldații traumatizați – dificultăți de vorbire, dureri de cap, anxietate, tulburări digestive sau chiar și alte indispoziții nervoase cu un spectru larg. Nu a fost dată nici o explicație plauzibilă faptului că aceste simptome s-ar manifesta deseori când s-ar întoarce la viața civilă și ar persista mult după sfârșitul războiului. Majoritatea pacienților nu s-au recuperat suficient pentru a reveni în armată sau în prima linie. În ciuda numărului mare de victime ale Marelui Război și a nenumăraților suferinzi din cel de-al doilea război mondial, numai în 1980 și după războiul din Vietnam, această condiție a fost recunoscută oficial ca o tulburare de stres post-traumatic.

Abordarea personală a operei lui Pat Barker, finalizată în prezenta teză, a fost posibilă prin citirea atentă nu numai a romanelor ei, ci și a unei bogate bibliografii și s-a bazat pe o serie de obiective de cercetare:

1. Să evidențieze importanța istorică și efectele devastatoare ale Marelui Război, impactul acestei conflagrații mondiale asupra vieții combatanților și a celor care se află în spatele liniilor și relevanța lecțiilor învățate (sau nu) pentru secolul următor;
2. Să discute despre Marele Război, văzut prin ochii poezilor combatanți britanici – Robert Graves, Siegfried Sassoon și Wilfred Owen – și despre felul în care experiențele lor dureroase personale au fost re-create de Pat Barker în romanele ei;
3. Să situeze romanele lui Barker nu numai în contextul particular al ficțiunii britanice dedicate Marelui Război, ci și în contextul mai general al literaturii de război europene, cu trimiteri la alte romane publicate în țările participante: Franța, Spania, Italia, Germania, România și altele;
4. Să prezinte tratamentul traumatismului de război (sau șocul exploziei) și relația specială dintre psihiatru și pacienții săi ca subiect central al romanelor lui Barker;
5. Să sublinieze poziția centrală ocupată de *Regeneration Trilogii* (Trilogia regenerării) între celelalte romane scrise de Pat Barker;
6. Să demonstreze cum „lipsa de voce”, sau muțenia veteranilor din Marele Război, care luptau împotriva războiului care avea să pună capăt tuturor războaielor, și tăcerea lor în ceea ce privește „neclaritatea” experiențelor de pe câmpul de luptă s-a transformat într-o arenă pe care scriitorii de după război, ca Pat Barker, erau dornici să o exploreze.

Suntem conștienți de faptul că Pat Barker nu este singurul scriitor britanic care se ocupă de consecințele nefericite ale Marelui Război. S-au scris multe alte cărți care sunt populate cu veteranii răniți și cu sufletele lor rănite, ale căror povești sunt încă relevante astăzi, iar un studiu comparativ cuprinzător al unora dintre aceste romane ar fi o continuare benefică a proiectului nostru prezent de cercetare. O a doua limitare care ar putea deveni o direcție suplimentară de studiu pe care doar am sugerat-o, fără a o putea dezvolta în mod corespunzător, este un studiu comparativ al romanelor scrise de scriitori aparținând altor țări implicate în război (vezi obiectivul 3 de mai sus), printre acestea: *Nimic nou pe frontul de vest* („Im Westen nichts Neues,” 1929) de Erich Maria Remarque (Germania); *Teama* („La Peur,” 1930) de Gabriel

Chevallier (Franța); *Cazul sergentului Grișa* („Der Streit um den Sergeanten Grischa”, 1927) de Arnold Zweig (Germania), *Cei patru călăreți ai Apocalipsei* („Los cuatro jinetes del Apocalipsis” 1916) de Vicente Blasco Ibáñez (Spania), *Bunul soldat Švejk și întâmplările lui în Războiul Mondial* („Osudy dobrého vojáka Švejka za světové války” 1921-23) de Jaroslav Hašek (Cehia), sau *Pădurea spânzuraților* (1922) by Liviu Rebreanu (România). Iar lista poate continua.

Abordarea majoră la care am apelat este abordarea psihanalitică, datorită referințelor ample la traumatismul de război și tratamentul psihiatric al pacienților bolnavi de șoc în Spitalul Craiglockhart din Edinburgh, sub supravegherea Dr Rivers a cărui metodă personală de tratare a nevrozelor, „cura conversației – *the talking cure*” a fost renumită la vremea respectivă. Freud a demonstrat că cauzele inițiale ale nevrozelor erau efectele dăunătoare ale experiențelor traumatiche care, reprimare prin conștientizare voită, continuă să controleze conduita, sentimentele și gândirea individului. Concentrarea lui Freud asupra traumei psihice și a efectelor sale inconștiente manifestate în gândirea și comportamentul uman au făcut posibilă aplicarea metodei științifice studiului conștiinței, chiar dacă știința timpului nu a putut să stabilească legăturile existente între conștiință și structurile și activitățile neurologice .

A doua abordare a prozei lui Pat Barker în contextul sărbătoririi centenarului din Marele Război este în mare parte comparativă. Printre alte abordări ale literaturii comparative ne-am bazat pe definiția lui René Wellek: „Literatura comparată va studia întreaga literatură dintr-o perspectivă internațională, cu o conștiință a unității întregii creații și experiențe literare. [...] Literatura comparată este identică cu studiul literaturii, independent de granițele lingvistice, etnice și politice. Nu poate fi limitată la o singură metodă: descrierea, caracterizarea, interpretarea, nararea, explicația, evaluarea sunt folosite în discursul său la fel de mult ca și comparația” (Wellek 1970: 19).

În sfârșit, am recurs la principiile teoriei feministe, subliniind poziția lui Pat Barker față de feminism și studiile de gen. Una dintre tendințele studiilor de gen este de a pune întrebarea dacă există sau nu o scriitură de gen feminin adică, dacă femeile, pentru că sunt femei, au o perspectivă, un stil, un mod de a scrie diferit de cel al oamenilor. Curios, nu se discută niciodată dacă există o scriere masculină; Aceasta implică faptul că paradigma este una, aceea a scriitorilor

iar ceea ce fac femeile este judecat și catalogat prin comparație. Judecând ceva „în comparație cu” este în mod necesar reduționist, dar, dacă nu este din punct de vedere comparativ, cum putem vorbi despre o scriere feminină? Dacă această categorizare nu este aplicabilă în cazul autorilor de gen masculin, vom clasifica scrierea feminină pentru ceea ce nu este: aplicarea unei calificări de diferențiere față de omologul său. Și aici intervine scrisul lui Pat Barker care răspunde la aceste întrebări.

Dizertația noastră este structurată după cum urmează: Introducere: *Psihologie, psihanaliză și literatură*; Partea Întâi: *Literatura Marelui Război* (Capitolul 1: *Conceptul în schimbare al Marelui Război*; Capitolul 2: *Scriitori la război – ecouri europene*; Capitolul 3: *Răspunsuri literare britanice*); Partea a Doua: *Pat Barker – opera unui cronicar de război* (Capitolul 4: *Pat Barker – un portret literar*; Capitolul 5: *Soldați și civili – trauma post-belică*; Capitolul 6: *Toby's Room – frescă istorică, satiră socială, sau roman feminist?*); Partea a Treia: *Trilogia Regenerării: Studiu de Caz* (Capitolul 7: *Scriind despre război și trauma*; Capitolul 8: *Tratament psihologic*; Capitolul 9: *Doctorul și pacienții lui*; urmate de by CONCLUZII: *Trilogia Regenerării între modernism și postmodernism*, Ilustrații și Bibliografie.

INTRODUCERE: Psihologie, psihanaliză și literatură (INTRODUCTION: *Psychology, Psychoanalysis and Literature*) stabilește legătura între „abordarea psihologică” menționată în titlu și analiza complexă a Trilogiei din perspectiva critică oferită de teoria psihanalitică. Ne-am bazat pe relația dintre psihanaliză și literatură pornind de la cercetările lui Freud asupra inconștientului și interpretarea de către acesta a legilor psihice care guvernează procesul de creație și lumea ficțiunii, personajele literare și miturile, etc. Pentru unii autori influența psihanalizei în domeniul literaturii a fost atât de decisivă încât a modificat chiar și modul de citire a operelor literare. Se spune chiar că tehnicile de interpretare psihanalitică ajută la o mai bună înțelegere a textului literar și că ele reprezintă, de asemenea, un mare ajutor pentru teoria și critica literară.

PARTEA ÎNTÂI: Literatura Marelui Război (PART ONE: *The Literature of the Great War* este o prezentare generală a climatului literar european în timpul Marelui Război și imediat după acesta și conține prezentări concise ale mai multor romane de război europene cu un capitol special dedicat lucrării poezilor combatanți britanici. Ea acoperă, de asemenea, prezența scriitorilor pe câmpurile de luptă din primul război mondial și prezintă răspunsurile scriitorilor britanici la tragedia devastatoare a războiului.

Capitolul 1: Conceptul în schimbare al Marelui Război (Chapter One: The Changing Concept of the Great War) începe cu un Prolog care leagă pagubele materiale, pierderile umane și cazurile grave de traume de război (sau PTSD) provocate de Marele Război de evenimentele recente din propria mea țară, devastată de dictatură, numeroase războaie, invazia americană și lupta fără sfârșit cu ISIS (statul islamic din Irak și Siria) și se încheie cu singurul exemplu consistent pe care îl avem la dispoziție, și care leagă națiunile arabe de ceea ce s-a întâmplat în timpul Marelui Război: prezența T.E. Lawrence (sau Lawrence of Arabia) și cartea sa, „Cei Șapte stâlpi ai Înțelepciunii.” Între timp, am considerat necesar să discutăm despre PTSD (tulburarea de stres post-traumatic) ca principala problemă psihologică care îi afecta pe veteranii de război, cu toate formele sale diferite de manifestare: flashback-uri de luptă, paranoia constantă și incapacitatea de a funcționa în familie, mediul social și profesional.

Considerăm că scrierile de război reprezintă o sursă de înțelegere literară îmbunătățită, deoarece acestea păstrează o evidență corectă și fac oamenii să gândească mai atent înainte de a se angaja în conflicte majore în viitor. Romanele lui Pat Barker încorporează multe caracteristici ale romanului de război. Din acest motiv, am încercat o analiză secvențială detaliată a operei lui Barker în lumina tehnicilor psihologice care vor ajuta la justificarea metodelor acesteia și la creșterea aprecierii și înțelegerii operelor sale. În ultimele două decenii, lumea literară vorbitoare de limbă engleză a văzut întoarcerea temei Marelui Război în ficțiune, cu romanele din *Trilogia Regenerării* și *Altă lume* scrise Pat Barker, „Birdsong” (1993) de Sebastian Faulks sau povestirea lui Julian Barnes „Evermore.” Pentru a alege doar câteva exemple din numeroșii care au făcut istorici specializați în memoria acestui război, vorbind despre un adevărat „boom de memorie ”.

Capitolul 2: Scriitori la război – ecouri europene (Chapter Two: Writers at War – European Echoes) discută importanța Marelui Război ca experiență și traumă a unei generații, menționată de scriitori în lucrările lor. Este o literatură născută din experiența tragică a războiului, o pledoarie pentru pacifism într-un atac împotriva eroismului paradisiac; este un mediu mitizant care ne ajută să ne reamintim de realitatea îngrozitoare a războiului, ironia căruia a durat mai mult decât era de așteptat, fiind redus „la o mare incongruență, la aparența unui scop liber și auto-apreciat” Muecke 1969: 121). A fost un climat efervescent care a făcut posibilă apariția expresionismului și a cubismului, iar psihanaliza a fost în mare vogă. Artiștii și scriitorii au răspuns prin înrolare (exemplul lui Ernst Jünger, Robert Musil, Georges Braque, Guillaume

Apollinaire și CS Lewis) sau prin adoptarea unei atitudini pacifiste și anti-războinice (Siegfried Sassoon, Heinrich Mann, Tristan Tzara, Valentin Bulgakov sau Bertrand Russell).

Am selectat câteva romane importante care ilustrează răspunsul scriitorilor la Marele Război și consecințele acestuia. De exemplu, *Nimic nou pe frontul de vest* de Erich Maria Remarque este un text de referință pentru studiul experienței de război și conține o fenomenologie fină a experienței pe front a unui tânăr sensibil. În *Teama*, Gabriel Chevallier oferă o relatare viguroasă și realistă a ororilor câmpurilor de luptă din Primul Război Mondial, și explorează o viață zilnică sordidă, o realitate fizică, organică; el nu cruță nici o evadare la un ideal sau transcendență, nici un lirism, pur și simplu frică, frica primară și sălbatică pe care o capătă fiecare om: teama de a muri, teama de a fi rănit, frica de inconștiența poruncilor, frica de anihilare. În *Cazul sergentului Grișa*, Arnold Zweig exemplifică schimbarea valorilor dintre societatea germană ante- și postbelică prin reducerea transformării extrem de complexe a societății europene în primele trei decenii ale secolului al XX-lea la problema justiției și a relației dintre lege și nedreptate în stat. Protagonistul lui Jaroslav Hašek din *Bunul soldat Svejk* devine simbolul absurdității primului război mondial: el nu mai este prostul batalionului, ci un om cinstit, dar naiv și incompetent, care trece prin război cu optimism și entuziasm necondiționat pentru tot ce este patriotic și militar, care dă naștere multe situații absurde și reușește să denunțe și să ridiculizeze militarismul mai eficient decât orice critică. Am dedicat un spațiu deosebit romanului *Adio Arme* de Hemingway, contribuției romancierilor ruși (ca Alexey Tolstoy și Alexander Solzhenitsyn), și literaturii românești dedicate Primului Război Mondial (*Pădurea spânzuraților* de Liviu Rebreanu).

Capitolul 3: Răspunsuri literare britanice (Chapter Three: British Literary Responses) prezintă „jocul sângeros” al războiului văzut de poeții britanici combatanți – Wilfred Owen, Siegfried Sassoon, Isaac Rosenberg – și câteva aprecieri introductive despre modul în care Pat Barker înțelege războiul. Analiza noastră este informată de prezența aproape obsesivă a șocului exploziei și a efectelor sale în scrierile poezilor de război care au participat activ la conflagrație, și și-au exprimat trăirile în timpul războiului.

Evacuat în Scoția la Spitalul Craiglockhart și descoperit de Siegfried Sassoon, Wilfred Owen a scris o operă originală, a cărei temă, atât descriptivă, cât și protestatară, este servită frumos de o tehnică specială, folosirea măiestrită a para-rimei, rima consonantă care rimează consoanele în

detrimentul vocalelor. Cu toate acestea, marea lui originalitate și modernitate se bazează pe explorarea inovatoare a potențialităților mijloacelor străvechi, de la care atrage maximum de eficiență. Există o mare măsură de compasiune în poezia lui Owen, în timp ce furia este principala caracteristică a versurilor lui Sassoon, ceea ce explică predilecția poetului pentru forma scurtă. Inspirația lui este împărțită între evocarea melancolică a paradisului pierdut – societatea georgiană dinainte de război – și critica aspră și fără compromis a societății britanice care condamnă la abatorul câmpului de luptă victimele inocente ale egoismului și incompetenței lor. În poemele lui Isaac Rosenberg, protestul și denunțarea nu sunt niciodată directe, ci induse. Groaza și caracterul extrem al situațiilor, descrise cu un simț unic și izbitoar al detaliului, fac ca orice revoltă să fie zadarnică și inoperantă, prin distanțarea și intelectualizarea intenției pe care o introduce. O lectură atentă a scrierilor acestor poeți și multe altele ne ajută să realizăm magnitudinea primului război mondial, oferind o perspectivă asupra emoțiilor, gândurilor și sentimentelor celor care au trăit războiul și ne extinde capacitatea de a vedea evenimentele prin lucrări literare. Pat Barker, în *Trilogia Regenerării*, creează cu succes o poveste bazată pe relatările personale ale personajelor reale, ale acelor care nu doresc să lupte și care sunt eroi din acest motiv; astfel, evită pretențiile criticilor feministe și se concentrează pe un punct de vedere umanist ca mijloc adecvat de a critica războiul.

Capitolul 4: Pat Barker – portret literar (Chapter Four: Pat Barker – A Literary Portrait) o prezintă pe scriitoare care și-a început cariera ca unul dintre cei mai buni 20 tineri romancieri britanici și prin colaborarea cu editura feministă Virago, ceea ce a condus la etichetarea ei ca feministă a clasei muncitoare.

Pe lângă abordarea feministă, ea s-a ocupat de problemele de gen și de clasă. În *Union Street* (1982) avem un bun exemplu al concepției ei feministe: bărbații sunt relativ marginali, deși figurează ca prădători, soți răi sau parteneri sexuali scoși din uz. Romanul se concentrează asupra condiției de viață din pustietatea comunităților industriale din Anglia: definește ficțiunea lui Barker și conectează violul, crimele, violența domestică, abandonul și boala cu viața comunității postindustriale. În mod similar, *Blow Your House Down* (1984) prezintă viața prostituatelor într-o comunitate dominată de sărăcie și neglijență. Barker reușește să câștige simpatia cititorilor pentru aceste femei expuse abuzului, violenței și sărăciei care, sub presiunea unor surse limitate, s-au transformat într-o viață de prostituție, în care trebuie să se vândă pentru a-și hrăni familiile.

Ambele romane au o temă principală comună, urmărind viețile mai multor femei, care trăiesc în comunitatea abandonată a unui oraș din nord-est, care întruchipează o critică feministă a situației lor. *Liza's England* (1986) este un roman despre război, violență, psihologie, istorie și politică, în care protagonistul trăiește experiența de supraviețuire în timpul războiului și crizele de sărăcie și deșertificare. Barker se ocupă indirect de război și cauzele războiului, prezentând ideea rănirii și a morții în rândul combatanților care supraviețuiesc ororii războiului. În sfârșit, *The Man Who Wasn't There* (1988) reprezintă o stație de tranziție între cele două faze ale carierei lui Baker și aceasta a fost dezvăluită chiar de Barker, când a spus că acest roman este o „carte intermediară”, deoarece după aceea operele ei s-au transformat într-un nou teritoriu, de exemplu, lumea oamenilor.

Capitolul 5: Soldați și civili – trauma post-belică (Chapter Five: Soldiers and Civilians – Post-War Trauma) conține o prezentare mai detaliată a următoarelor romane scrise de Pat Barker – *Another World* (1998), *Border Crossing* (2001), *Double Vision* (2003) – în care scriitoarea se îndepărtează de preocupările feministe ale romanelor sale anterioare și subliniază atrocitățile războiului care aruncă o umbră asupra vieții civililor. *Another World* explorează trauma și efectele memoriei tulburătoare a primului război mondial asupra unuia dintre supraviețuitorii săi și reprezintă povara trecutului în prezent și modul în care efectul primului război mondial poate fi resimțit încă 80 de ani, și suferința psihică a veteranilor săi. În acest roman, Barker realizează o imagine complexă a relațiilor de clasă, sex și familie. Trauma stă la baza acestui text care explorează frica contemporană și violența aleatorie și descrie familia ca un spațiu de violență, cruzime și resentimente. Geordie, protagonistul, scapă din experiența trecutului traumatizat în timpul zilei, pentru a constata că acesta îi ocupă nopțile, ducându-l în timpul războiului, când petrecea noaptea în grupuri de lucru și în patrulare. Ceea ce îl tulbură este că nu și-a amintit de aceste evenimente, dar le retrăiește din nou ca și cum s-ar întâmpla acum și când se trezește, simte ca și cum se întâmplă încă.

Border Crossing se concentrează asupra perioadei postbelice în care Barker, interesată de terapia „cura prin conversație” a dr. Rivers, continuă să exploreze acest proces analitic și tulbură cititorul, permițând cauzelor și tratamentelor să rămână ambivalente, cercetând, în același timp, modul în care acestea ne influențează pe fiecare dintre noi. Situat în perioada următoare zilei de 9 septembrie, *Double Vision* se referă la violență, reabilitare, crimă pentru copii și la puterea memoriei și arată modul în care Barker folosește arta pentru a reprezenta oroarea și distrugerea războiului: ea reprezintă distrugerea războiului, groaza și efectele sale asupra vieții umane prin

diferite forme de artă, scris, sculptură (în *Double Vision*), și pictură și scris (în *Life Class*). În acest roman, Barker prezintă ținutul pastoral și rural ca pe un loc de o pericolozitate extremă, contrastând imaginea pastorală în Trilogia ei, în care pacientul se întoarce în locuri care caută siguranță și pace interioară. În *Life Class*, Barker a revenit la tematica Primului război Mondial pentru că a fost identificată în mintea publică cu astfel de romane istorice de război ca. Acțiunea din *Life Class* are loc în aceeași epocă, în perioada Primului Război Mondial, și include aceleași personaje ca în *Toby's Room*, care le face să pară că fac parte dintr-o nouă trilogie. Există multe asemănări între aceste două romane și *Trilogia Regenerării* iar scriitoarea prezintă, în acest sens, războiul ca un eveniment principal și amestecul de fapte și ficțiune în ambele lucrări.

Capitolul 6: *Toby's Room* – frescă istorică, satiră socială, sau roman feminist? (Chapter Six: *Toby's Room* – a Historical Fresco, a Social Satire, or a Feminist Novel?) este o analiză a romanului *Toby's Room*, care explorează canoanele artei în Anglia în timpul Marelui Război. În scrierea acestui roman, scriitoarea a pornit de la premiza că Marele Război se opune idealismului voluntarilor antrenați prin sentimente de datorie patriotică realității de neînchipuit a vieții zilnice în tranșee și că, în imaginarul popular, bătălia de pe Somme și pierderile grele suferite de englezi este o realitate. Romanul poate fi citit ca o frescă istorică, o satiră socială, un roman feminist. Ca și Virginia Woolf în *Jacob's Room*, Barker explorează sfârșitul tragic al unui intelectual în imposibilitatea lui de a imagina viitorul, deoarece a dispărut în floarea vârstei în condiții misterioase. Lumea masculină se opune femininului în romanul lui Barker, care pune în discuție în felul lui Woolf ambivalențele inerente miturilor frumuseții și fericirii. Ea explorează natura furiei feminine și se întreabă dacă femeile sunt mai beligerante decât bărbații, chiar dacă trebuie să-și facă griji în legătură cu războiul. Acțiunea este împărțită în două etape istorice, timpul de pace în 1912 și cel al războiului din 1917, iar în fiecare dintre cele două unități. Elinor scrie un jurnal scurt. Prima parte a povestii relevă rănilor interioare feminine și decența care impune legile sale represive fără a fi scrise în timp ce restul romanului este o chestionare asupra durerii cauzate de rănilor lui Paul Tarrant și Kit Neville, pictori și prieteni ai lui Elinor. În cele două hemistihuri ale textului, Tonk are un rol admirabil, cel al profesorului de arte frumoase, apoi cel al fratelui chirurgului Gillies și într-un anumit fel cel al tatălui adoptiv al lui Elinor. *Toby's Room* explorează canoanele de artă din Anglia în timpul Marelui Război, apoi lucrarea de reconstrucție plastică a chipului de Henry Tonks și chestiunile etice pe care aceasta le ridică.

PARTEA A TREIA: Trilogia Regenerării – Studiu de caz (PART THREE: The Regeneration Trilogy: A Case Study) este o analiză amplă *Trilogiei Regenerării* care subliniază traumele individuale și colective ale actanților Primului Război Mondial și care, cu siguranță, a servit drept catalizator în crearea unui sub-gen literar în Marea Britanie care ar putea fi numit „trauma literature”. Primul titlu al *Trilogiei* – formată din *Regeneration* (1991), *The Eye in the Door* (1993), *The Ghost Road* (1995) – în care unul dintre protagoniști, într-un adevărat efect superlativ, este psihologul William Rivers (care a lucrat foarte devreme asupra nevrozelor de război) – a contribuit cu siguranță la fundamentarea unui fel de critică dedicată acestei lucrări particulare și operei lui Barker în general. Toate cele patru capitole ulterioare se referă la diferite aspecte ale abordării scriitoarei în înțelegerea tratamentului traumatismului în contextul revoluției extraordinare din psihiatrie a lui Freud și a teoriei psihanalizei elaborate de acesta.

Capitolul 7: Scriind despre război și traume (Chapter Seven: Writing about War and Trauma) acoperă mai multe aspecte ale abordării Primului Război Mondial de către Pat Barker, pornind de la amintirile personale din copilărie – pierderea imaginară a tatălui ei necunoscut în război și rana de baionetă reală a bunicului – și continuând cu preocuparea sa reală cu diferitele aspecte ale războiului: frontul de acasă, psihoterapeutul și lucrarea sa de a ajuta soldații afectați și de a-i trimite înapoi la serviciul activ, a cincea coloană și războiul, pacifiști și disidenți, contradicțiile dintre civilizație și război. Rezultatul este trilogia care povestește povestea soldaților britanici victimizați și narate încercările de a vindeca acești pacienți șocați de bombardamente de către Dr. W. H. Rivers.

Tratând problemele legate de clasa și distincția de gen, *Regeneration* marchează o schimbare dramatică în ceea ce privește clasa și atinge condiția homosexualilor în armată și pe câmpul de luptă. Barker folosește un discurs experimental, un prototip de literatură feminină care ne oferă un stat intermediar între o literatură evident patriarhală și cea generată de o anumită radicalizare feministă, în unele cazuri, formal vorbind în mod explicit, dar eficientă și clară în scopuri. Se pare că scriitoarea s-a angajat să creeze un subiect de sex feminin și o limbă feminină, în conformitate cu intenția lui Cixous și Irigaray de a încuraja cititorii să folosească limba pentru a exprima o realitate feminină. Este în concordanță cu opinia lui Foucault față de care limbajul nu este doar un instrument de comunicare, ci și ca instrument al puterii.

Romanul este multistratificat, iar temele sale acoperă multe zone ale societății, subliniind tensiunile culturale aduse la suprafață de război: tratamentul „regenerării” soldaților traumatici; sentimentele anti-război și protestele soldaților „prin corpurile lor”; dichotomia moralitate-datorie; susținători și pacifiști; sex și clasă; decalajul generațiilor; și tema imaginației.

În *The Eye in the Door*, Barker se referă la spionofobia la începutul sec. XX care s-a intensificat în timpul războiului: „ochiul din ușa” celulei din închisoare devine simbolul supravegherii și pedepsirii constante.

Bill Prior aduce în lumina reflectoarelor sistemul de clasă pe front și celelalte teme importante ale *Trilogiei*: homosexualitatea, condiția femeilor, suporterii *versus* pacifiști, generația veche față de noua generație, rolul imaginației și protestul anti-război sunt explorate în detaliu. Prior este purtătorul unei serii de trăsături personale care îl transformă în prototipul unui caracter postmodern care reunește în el însuși trăsături contradictorii: clasa muncitoare, bisexualitatea și loialitățile divergente. Principala preocupare a romanului este starea femeilor – nu pe câmpul de luptă, ci pe frontul de acasă – și gradul înalt al suferinței lor în timpul războiului. Un aspect semnificativ îl constituie intertextualitatea care leagă romanele *Trilogiei* de textele precedente: cărțile scrise de Dr. Rivers și terapeutul Dr. Lewis Yealland, studiile lui Elaine Showalter, amintirile lui Sassoon și poemele de război, studiile lui Richard Slobodin sau Eric J. Leed.

The third volume of the trilogy, *The Ghost Road* (1995), relatează ultima fază a poveștii lui Prior și întoarcerea lui pe frontul din Franța alături de povestea lui Rivers și a crizei lui psihologice, în timp ce se întoarce în imaginația sa la amintiri și la flashback-uri pentru a se lupta cu propriul djinn și fantomele trecutului.

Am considerat necesar să acordăm un interes deosebit diferitelor abordări ale nevrozelor de război și abordărilor psihanalitice și disciplinare în tratarea victimelor nevrozelor de război. Barker îl prezintă pe Rivers și tehnicile terapeutice pe care le-a folosit pentru a-și reabilita pacienții alături de Dr. Yealland și practicile de care acesta depindea să vindece și să-și recupereze pacienții. Barker este în favoarea metodelor terapeutice ale Rivers, care sunt ele însele validate parțial de poziționarea lor ca fiind opusul direct al celor folosite de Yealland.

Capitolul 8: *Tratament psihologic* (Chapter Eight: *Psychological Treatment*) subliniază starea ofițerilor britanici aflați în tratament psihiatric la Spitalul de Psihiatrie Militară Craiglockhart sub îngrijirea neurologului și psihiatrului William Rivers. Traumele lor se manifestă printr-o multitudine de simptome mai mult sau mai puțin incapacitare, care indică tensiuni insurmontabile care îi preocupă și îi chinuie pe luptătorii traumatizați. Pat Barker demonstrează modul în care cultura militară a supunerii tăcute poate fi dăunătoare persoanelor suferinde, mai ales în contextul Marelui Război, atunci când noțiunea de "curaj" era încă fundamental legată de ideea de "supunere" absolută nuanțată de auto-cenzurarea extremă a opiniei și exprimării. Din perspectiva acestor ofițeri, Barker pune la îndoială nu doar efectele unei culturi a războiului care a condus la suferința individuală, dar și la moartea în masă, mai ales la inadecvarea radicală dintre o cultură marțială bazată pe valori tradiționale, moștenită din trecut și o nouă formă de război, așa cum a apărut în Primul Război Mondial, ale cărui modalități complete de mutație au fost deseori depășite de valorile trecutului.

Scriitoarea subliniază asemănările dintre instituția psihiatrică și alte instituții disciplinare, cum ar fi armata sau închisoarea, pentru că toate aceste instituții au în comun dorința de a controla, chiar și de a subjuga atât organele, cât și spiritele. Psihiatria militară a devenit un releu al armatei în compania controlului asupra trupurilor și sufletelor combatanților. Barker încearcă să deconstruiască o poveste oficială, formată din eroi, reconstruindu-o din revizuirea unor elemente cum ar fi utilizarea limbii de către personajele sau actanții principali, concepția psihologică a memoriei, caracteristicile masculinității vs. feminității, religia etc. Romanele conțin istorie și ficțiune în aceeași relație ierarhică pe care o au în realitate, o ierarhie bazată pe autoritate pentru a desemna realul într-un mod coerent. Ofițerii și soldații din romanele lui Pat Barker tind să recurgă la tăcere și muțenie în situațiile despre care nu pot vorbi, sau nu pot dezvălui sau vorbi despre teama și groaza lor. Relația lui Rivers cu pacienții este ca relația tatălui cu fiul lui, iar atunci când el păstrează tăcerea cu ei cel mai mult timp, se pare că este o tehnică pe care o folosește pentru a-i încuraja să vorbească despre temerile și groaza lor, pentru a-i vindeca și a-i readuce la mentalitatea lor normală. Am dedicat spațiu amplu diverselor metode de tratare a traumatismelor de război (ca în cazul lui Siegfried Sassoon și Prior), menționând opiniile lui Freud despre tăcere și mutism. Barker arată modul în care teoria freudiană influențează trilogia și distinge între Freud și conținutul real al teoriilor sale și metoda psihanalitică unică a lui Rivers,

care a respins teoria lui Freud despre împlinirea dorinței, prezentând propria lui teorie bazată pe conflict spunând că visul este un mod în care cel care visează, în timpul somnului, tinde să rezolve situația de conflict a vieții sale în stare de trezie.

Capitolul 9: *Doctorul și pacienții* (Chapter Nine: *The Doctor and His Patients*) este ultimul segment al analizei noastre privind tratamentul psihiatric al pacienților cu traumă de război la Spitalul Craiglockhart. Ea stabilește contextul ideologic al Trilogiei, caracterizat printr-o reprezentare epică și glorioasă, chiar cavalerioasă, idealizată a războiului ca test al valorilor tradiționale, cum ar fi curajul și patriotismul. În acest context, combatanții care suferă de traume de război subminează aceste reprezentări idealizate ale virilității marțiale, deoarece nu mai corespund unei imagini fantastice a unei masculinități stoice, capabile de îndrăzneală, gata să se sacrifice fără un cuvânt și să-și asume riscul de condamnare morală. Pat Barker critică lipsa de autenticitate a acestei culturi a idealizării bărbatului martial, mai ales prin personajul său principal Billy Prior și evidențiază decalajul tragic dintre o reprezentare pastişă a unui ideal marțial și valabil de masculinitate și a realității Marelui Război, un conflict modern în care îndrăzneala și capacitatea unui individ nu pot face nimic împotriva șanselor de scoici. Problema gestionării traumatismelor soldaților în timpul primului război mondial apare astfel în Regenerare ca o ocazie de a reflecta asupra semnificației și valorii unei anumite culturi marțiale care a fost omniprezentă în Europa la începutul secolului al XX-lea. Pentru că suferințele psihice ale combatanților ridică atât probleme ideologice, cât și probleme medicale. Acest lucru explică ambiguitatea fundamentală, reluată din nou în lucrarea lui Pat Barker, despre raportul instituției psihiatrice la aceste suferințe cele mai tulburătoare.

Pat Barker, prin acest roman, ne amintește cât de mult tulburările psihice ale soldaților războiului mondial au pus multiple probleme instituției psihiatrice: probleme terminologice, întrebări morale orientate spre aceste tulburări psihice și recunoașterea completă a acestor tulburări, care ar justifica o formă de despăgubire legitimă a pacienților. Pe de altă parte, conceptul de clasă este vizibil în cele două tipuri de relații pe care Rivers le permite să se dezvolte între el și Sassoon, pe de o parte, și între el și Billy Prior pe de altă parte: Sassoon are privilegiul pentru această poziție, în timp ce Prior și Wilfred Owen nu se bucură de niciun privilegiu de clasă.

Un aspect important pe care îl subliniem este importanța terapiei de vorbire a doctorului Rivers în *Regenerare*: el face ca vocile luptătorilor să fie auzite și le permite să-și reia o formă de control asupra lor. Cu toate acestea, "a da voce" traumelor de război nu este banal, deoarece cuvintele / relele lor pot fi subversive și, făcând nemulțumirile lor auzite, luptătorii deschid calea unui spațiu de contestare a discursurilor oficiale ale unei anumite ideologii marțiale dominante, la risc pentru cei care sunt atenți la aceste cuvinte / rele, pentru a fi profund transformați. Barker în *Regeneration* dramatizează metoda psihanalitică a lui Rivers prin reproducerea teoriei centrale din studiile lui, cura de vorbire și prezentarea ei ca fiind cea mai de succes modalitate psihologică de a vindeca soldații suferind de șocul bombardamentelor.

CONCLUZIA: *Trilogia Regenerării între modernism și postmodernism* (CONCLUSION: *The Regeneration Trilogy between Modernity and Postmodernity*) pornește de la premiza că esența literaturii Marelui Război este dezvoltarea personală a personajelor văzută ca un ritual de trecere - trecerea protagoniștilor de la inocență la experiență. După ce am ajuns la sfârșitul efortului nostru critic, am oferit răspunsuri la întrebarea dacă romanele lui Pat Barker arată semne de nemulțumire dincolo de existența lui Billy Prior și Dr. Rivers și dacă o asemenea nemulțumire marchează convergența dintre timpul istoric al trilogiei, sfârșitul modernității și timpul scrierii sale, postmodernitatea. Răspunsul este afirmativ: există o legătură clară între modernitate și postmodernitate, așa cum demonstrează criticul român Matei Călinescu, susținut de Malcolm Bradbury, James McFarlane, Allan Bullock, Arthur Marwick și Hans Bertens. *Trilogia* lui Barker oferă suficiente exemple în favoarea existenței diferitelor grade de nemulțumire în societatea britanică la începutul secolului al XX-lea, care pune sub semnul întrebării esența autorității, respectarea regulilor și practicilor existente, justificarea războiului, fericirea și existența lui Dumnezeu. Răspunzând la aceste întrebări, Pat Barker reconstruiește romanul de război dintr-o perspectivă modernă, redând trecutul într-un nou context. Semnificația trilogiei este derivată din texte scrise despre primul război mondial, cum ar fi scrisoarea de declarație a lui Sassoon, poemele lui Owen, cartea Dr. Rivers, *Conflict and Dream* etc., și referințe la figuri istorice precum Siegfried Sassoon, Wilfred Owen, Robert Graves și William Rivers, psiholog și antropolog. Este o rescriere și re-ciclare creativă a textelor anterioare.